

7 ነገራት ወለዲ ብዛዕባ ኮቪድ-19 ክፈልጥዎ ዘለዎም

1. ህጻናት ክኸተቡ ኣለዎም።

ኮቪድ-19 ካብቲ ተኸቲብካ ክመጽካ ዝኸእል ሓደጋታት ዝገደደ እዩ። ኣብ ነዊሕ ግዜ ብኮቪድ-19 ዝተለኸፉ ቆልዑ ብኸመይ ክጸልዎም ከምዝኸእል ኣይገፈልጥን ኢና። ምልክታት “ነዊሕ ኮቪድ” ኣለዎም ዝተባህሉ ህጻናት ብኮቪድ ምስ ተለኸፉ፡ ጎነዊሕ ሰሙናት ንመዓልቲ ህይወቶም ዝጸልው እዩ። ኣብዚ ሕጂ እዋን ኮቪድ-19፡ኣብ ኣሜሪካ ካብቶም 10 ጠንቀታት ንህጻናት ሞት ዘስዕቡ ዘለዉ እዩ። ከምኡ'ውን 1/3 ዓራት ናይ ዝሓዙ ኮተቴታት ጽቕቦ ክንክን (intensive care)² የድልዎም። ከባቢ 30% ብኮቪድ-19 ዓራት ዝሓዙ ህጻናት፡ካልእ ተወሳኺ ሕክምናዊ ኩነታት³ የብሎምን።

2. እቲ ክታቦት ብታህዋኽ ዝተገብረ ኣይኮነን።

ተመራመርቲ ስነ-ፍልጠት ኣብዚ ቴክኖሎጂ ንልዕሊ ሓደ ዕቁድ ክሰርሑ ጸኒሖም። ንክታቦት ኮቪድ-19 ንምድላው ዝተነገረ ናይ ድሕነት ስጉምታት ኣይነበረን—ቀይሕ መስመርን ቢሪዮክራሲን ዝበዘሉ ጥራይ—ከምኡ'ውን እቲ ክለቲካዊ ፈተነታት፡ ልክዕ ከም ካልኣት ክታቦታት፡ ተመሳሳሊ ስጉምታት እዩ ተኸቲሉ። ካብ ክለቲካዊ ፈተነታት ዝተረኽበ ዳታን ካብ ናይ ብሓቂ ዓለም ዝተወሰደ መጽናዕታት፡ እቲ ክታቦት ውሑስን ውጽኢታውን ከምዝኾነ የርእኡ። ብኣማኢት ኣሸሓት ዝቐጸሩ ንክለቲካዊ ፈተነታት ወለንታውያን ኮይኖም ስለዝተረኽቡ፡ ተመራመርቲ ኣብ ሓጺር ግዜ እዮም ነቲ ክታቦት ክጽንዑ ክኢሎም- እኹላት ተሳተፍቲ ንምርካብ ኣብ ክንዲ ዕመታት እትጽበ ማለት'ዩ።

3. ፍኹስ ዝበለ ወይ ማእከላይ ጉድናዊ ሳዕቤናት ንቡር'ዩ።

እቲ ህጻን ድሕሪ ምኽታቡ-ከም ረስቲ፡ ቅርጥማት፡ ሕማም ርእሲ፡ ስምዒት ድኻም ወይ ኣብቲ ዝተኸተበሉ ቦታ ምቕያሕ ዝኣመሰሉ ምልክታት ከርእይኻ እዩ። እዚ ድሕሪ ዝኾነ ዓይነት ክታቦት ንቡር ተርእዮ እዩ። ከምኡ'ውን ኣካላትካ ናይ ምክልኻል ግብረ-መልሲ ተማሂሩ ኣሎ። ከምኡ'ውን ነቲ ሕማም ክቃለሶ ውን ተማሂሩ ኣሎ ማለት'ዩ። ዝኸፍኦ ጉድናዊ ሳዕቤንን ናይ ቁጥባ ግብረ-መልሲ ሳሕቲ እዩ ዝርእኡ። ካብቲ ክታቦት ብምውሳድካ ክትረኽቦ እትኸእል ዝኸፍኦ ጉድናዊ ሳዕቤንን፡ንህይወትካ ኣብ ናይ ሞትን ህይወትን ኩነታት ከእቲ ዝኸእል ናይ ኮቪድ-19 ምሕማም ዝለዓለ ስግኣት ሓደጋ ኣለዎ።

4. ንናይ ነዊሕ ጉድናዊ ሳዕቤናት ከም መምከንቲ ወይ ምኻድ ጥንሲ፡ ክጋጥም ዘለዎ ተኸእሎ ጸቢብ እዩ።

ኣብ ታሪኽ ናይ ኩሉ ክታቦት እንተድኣ ተመልኪትካ፡ ዳርጋ ዝበዘሎ ናይ ነዊሕ እዋን ጉድናዊ ሳዕቤናት፡ እቲ ክታቦት ምስ ተዋህቦ ድሕሪ 6 ሰሙን እዩ ዝርእኡ። በዚ ምኽንያት እዩ FDA ቅድሚ ናይ ህጹጽ እዋን መፍቀዲ (EUA) ምውሃቡ ተወሓደ ናይ 60 መዓልታት ድሕሪ መውዳእታ ናይ ክለቲካዊ ፈተነታት ናይ መጸበዩ ግዜ ዝህብ።

ብኣሸሓት ዝቐጸሩ ደቂ-ኣንስትዮ ነፍሰጸራት ከለዎ ነቲ ክታቦት ወሲደንኦ ኣለዎ ወይ ነቲ ክታቦት ምስ ወሰዳ ዝጠነሳ'ውን ኣለዎ። ዳታ⁴ ክታቦታት ኮቪድ-19 ነታ ኣደ ኮነ ነቲ ህጻን መኻንነት፡ ምኻድ ጥንሲ ወይ ሕልኻላኻት ኣብ ጥንሲ ወይ ወለድ ከምዘየምጽእ የርእኡ። እንተኾነ ግን፡ብዙሓት ነፍሰጸራት ደቂ-ኣንስትዮ ናይ ኮቪድ-19 ወሲደን ከምኡ'ውን ከቢድ ዝኾነ ሕልኻላኻት ካብቲ ቫይረስ⁵ ከም ዝበጽሖን ርእዮ ኔርና።

1 <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7927578/>
2 [https://www.cdc.gov/mmwr/volumes/70/wr/mm7023e1.htm?s_cid=mm7023e1_w%20\[cdc.gov\]](https://www.cdc.gov/mmwr/volumes/70/wr/mm7023e1.htm?s_cid=mm7023e1_w%20[cdc.gov])
3 <https://yourlocalepidemiologist.substack.com/p/pediatric-vaccines-top-8-parental>
4 <https://www.acog.org/news/news-releases/2021/07/acog-smfm-recommend-covid-19-vaccination-for-pregnant-individuals>
5 <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/vaccines/recommendations/pregnancy.html>

5. እቲ ክታቦት ኣዘዩ ውጽኢታዊ እዩ።

እቲ ክሊኒካዊ ፈተነታት ክታቦት ኮቪድ-19፡ ካብ 5-15 ንዘለዉ ህጻናት በቲ ቫይረስ ንኹይትሓዙ ካብ 90-100% ውጽኢታዊ ምኃን ዮርእዮ። ኣብ ክሊኒካዊ ፈተነታት፡ ዝኾነ ቆልዓ ብኮቪድ-19 ዘኸፍኡ ሕማም ዝሓመመ ኣይተራእዮን። እቲ ክታቦት ኣንጻር ዓይነት ኮቪድ ይሰርሕ፡ ናብ ካልእ ሰብ ዘሎ ምትሕልላፍ ይከላኸል። ከምኡ'ውን ነቶም ንናይ ነዊሕ እዋን ጽልዋታት ኮቪድ-19 ዝሰቑዩ ንዘለዉ'ውን ነገራት ከመሓይሽ ይኸእል ይኸውን እዩ። ክታቦት ምውሳኔ ነቶም ሒደት ድሕሪ ክታቦት ምውሳኔም እወታዊ ውጽኢት ዘምጽኡ፡ ነቲ ሕማም ቅልል ዝበለን ሕጻር ዝበለን ይገብሮ።

6. ሞላኳ ውላድካ ብኮቪድ-19 ዝተለኸፈ ይኹን፡ ንሱ ወይ ንሳ ክኸተብ/ክትክተብ ኣለዎ/ዎ።

ውላድካ ሞላኳ ቅድሚ ሕጂ በቲ ቫይረስ ኣዘዩ/ያ ሓሚሙ/ማ ዘይፈልጥ/ዘይትፈልጥ እንተኾነ/ኹነት ክኸተብ/ክትክተብ ኣለዎ/ዎ። መጽናዕታት¹⁰ እቲ ክታቦት ካብ ተፈጥሮኣዊ ናይ ምክልኻል ዓቕሚ (በቲ ሕማም ምስ ሓመምካ ዘለካ ናይ ምክልኻል ዓቕሚ)፡ ዝነውሐ ናይ ምክልኻል ዓቕሚ ይህብን ካብ ዓይነታት ቫይረስ'ውን ይከላኸልን። ክታቦት ንውላድካ ጻግማይ በቲ ቫይረስ ንኹይተሓዘ ክሕግዞ ይኸእል እዩ።

7. ናይ ኮቪድ-19 mRNA ክታቦታት ዲኤንኤኽ ኣይቅይርዎን እዮም።

ክታቦታት mRNA ክገብሮም ዘይክእል ነገራት ኣለዉ።¹¹

- mRNA ንዲኤንኤኽ ከመሓይሽ ወይ ክልውጦ ኣይክእልን እዩ
- mRNA ናብቲ ኣካላት ወሃዮኽ ናትካ DNA ተቕሚጥሉ (ኒዩክሊስ ተባሂሉ ዝጽዋዕ) ዘሎ ቦታ ክኣትዉ ኣይክእሉን እዮም
- mRNA ገዛእ ርእሶም ቀዩሮም DNA ክኾኑ ኣይክእሉን እዮም

mRNA ተሰባሪ እዩ፡ ከምኡ'ውን ኣብ ኣካላትካ ቀልጢፉ እዩ ዝሰባበር። እቶም ጥረ-ነገራት ኣብ ኣካላትካ ኣይጸንሑን እዮም ከምኡ'ውን ዝኾነ ህይወት ዮብሎምን፡ ዝተዳኸሙ እዮም ወይ ረኽሲ ዘይብሉ ኣካል ናይቲ ቫይረስ ኣብኣቶም ኣብ ኣካላት ዘለዎም እዮም ከምኡ'ውን ድሒሮም ኣብ ህይወትካ ሽግራት ይፈጥሩ።¹²

6 <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/vaccines/recommendations/children-teens.html>
 7 <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/science/science-briefs/fully-vaccinated-people.html>
 8 <https://www.yalemedicine.org/news/vaccines-long-covid>
 9 <https://www.cdc.gov/media/releases/2021/p0607-mrna-reduce-risks.html>
 10 <https://yourlocalepidemiologist.substack.com/p/vaccine-for-5-11-year-olds-acip-cliff>
 11 <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/vaccines/different-vaccines/mrna.html>
 12 <https://yourlocalepidemiologist.substack.com/p/pediatric-vaccines-top-8-parental>